

Voortgang van de klimaatdeals Schone Energie per juni 2020

Versie 3

Datum 25 juni 2020

Klimaatdeals Schone Energie

#36 Klimaatdeal Schone Energie. Penvoerder: Wilco van der Lans

Ontwikkeling van de productie van duurzame energie uit de Haven

Wat houdt de klimaatdeal in, wat wilden we bereiken

- Een gezamenlijk onderzoek uit naar kansen en mogelijkheden van de productie van zonne- en windenergie in het Rotterdamse Havengebied.
- Op basis van de resultaten een plan van aanpak opstellen, afspraken maken en vastleggen.

Waar staan we ten opzichte van het beoogde resultaat van de deal

De klimaatdeal loopt vooralsnog zoals eerder omschreven. In maart is de opdracht voor de verkenning van zon en wind in het havengebied gegund aan extern adviesbureau Pondera. Op dit moment voert Pondera deze opdracht uit in nauw contact met de betrokken partijen (zie hieronder).

Welke partijen nemen deel, welke partij trekt, wat brengen partijen in

Havenbedrijf Rotterdam (Wilco van der Lans), Provincie Zuid-Holland (Astrid Vlaminkx) en Gemeente Rotterdam (Timon Vervoorn) treden op als gezamenlijk kernteam voor deze klimaatdeal. Vanuit deze rol treden zij ook op als gezamenlijk opdrachtgever richting Pondera. Hiervoor heeft dit kernteam regelmatig contact (onderling en met Pondera). De frequentie van deze overleggen is gemiddeld tweewekelijks.

Ook is Dirk Louter als procesbegeleider ingehuurd om met de partijen naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek van Pondera te kijken op welke manier de samenwerking in de toekomst het beste kan worden vormgegeven. Dit ter voorbereiding van de tweede stap van deze klimaatdeal.

Wat is de planning (concrete tussenstappen/ -resultaten voor dit jaar)

Oplevering van het rapport door Pondera zal naar verwachting begin juli zijn. Dit is iets later dan oorspronkelijk gepland.

Welke issues zijn er, wat is er nodig om voortgang te boeken

Het bewaken van de planning is een aandachtspunt. Verder tot heden geen issues.

#37 Klimaatdeal Schone Energie. Penvoerder Wilco van der Lans

Zon op bedrijfsdaken in het havengebied

Wat houdt de klimaatdeal in, wat wilden we bereiken

- Bedrijfsdaken binnen het havengebied van zonnepanelen voorzien.
- Door het voorlichten en adviseren van bedrijven en het in contact brengen van bedrijven met gekwalificeerde marktpartijen die actief zijn met het realiseren van zonne-energie in de haven.

Waar staan we ten opzichte van het beoogde resultaat van de deal

Deal verloopt volgens plan:

- Veel bedrijven in het havengebied zijn zelf met zon op hun daken bezig en benaderen of worden benaderd door ontwikkelaars. Hierdoor is er veel activiteit vooral als het gaat om de grotere bedrijfsdaken. Er is voor veel bedrijven ook SDE+ toegekend (meer dan 40 MWp). Havenbedrijf verzorgt benodigde contractuele aanpassingen en passend binnen de lopende contracten (bijvoorbeeld looptijd).
- Het havenbedrijf wil dit jaar op meer dan 20 (relatief kleine, totaal ca 3 MWp) daken van haar eigen vastgoed zonnepanelen voorzien. Hiervoor wordt een tender uitgeschreven
- Het havenbedrijf is in Waalhaven Zuid gestart met zon op bedrijfsdaken, dit traject vertraagd ook iets en gaat naar verwachting in september verder.
- Op de 2e Maasvlakte en in de Botlek gaat Sunrock verder met de uitvoering van grote zonnedaken. Er ligt een aanbod om hier publiciteit aan te besteden en met de wethouder het dak op te gaan. Etc.
- Er is door i-Tanks ism met Havenbedrijf een digitaal solar cafe georganiseerd om de ontwikkeling en toepassing van zonnepanelen op tankdaken onder de aandacht te brengen (presentaties van Vopak, Hyet-solar, Solliance en RVO)

Welke partijen nemen deel, welke partij trekt, wat brengen partijen in

Eigenaren van vastgoed en zonontwikkelaars (waaronder Sunrock), Havenbedrijf, Deltalinqs, Gemeente Rotterdam zijn de belangrijkste partijen die actief deelnemen:

- Zonontwikkelaars, (waaronder Sunrock (naam persoon) voeren uit).
- Eigenaren van vastgoed
- Havenbedrijf faciliteert (Wilco van der Lans).
- Deltalinqs (Alice Krekt)

De gemeente Rotterdam neemt passief deel, contactpersoon vanuit de gemeente is Lex Keijser.

Wat is de planning (concrete tussenstappen/ -resultaten voor dit jaar)

Tijdspad: ontwikkeling is vooral ingegeven door de marktvaart en -aanbod en SDE+(+) subsidie.

Welke issues zijn er, wat is er nodig om voortgang te boeken

Innovaties (bijvoorbeeld zonnepanelen) en continuering van subsidie zijn nodig om verdere uitrol te continueren.

Holland Solar lobby voor continueren subsidie

Markt is ook bezig met innovatie (bijvoorbeeld zonnepanelen ontwikkeling www.hyet-solar.nl)

www.solliance.eu

#38 Klimaatdeal Schone Energie. Penvoerder: Timon Vervoorn
Regionale versnelling Wind op Land
Wat houdt de klimaatdeal in, wat wilden we bereiken

- Versnelling van de vier windenergieprojecten (Hoek van Holland - uitbreiding Windpark Nieuwe Waterweg/Rozenburg - uitbreiding windpark Landtong Rozenburg/Charlois - bedrijventerrein Charloissepoort/Hoogvliet - windpark Beneluxplein).
- Medio 2020 handtekeningen hebben tussen gemeente, ontwikkelaars en grondeigenaren zodanig dat deze vier windenergieontwikkelingen gerealiseerd worden.

Waar staan we ten opzichte van het beoogde resultaat van de deal

- Gaan doorgaans goed. Beoogd resultaat 2020 is handtekening anterieure overeenkomst oid. Ligt bij 3 van de 4 op schema.
- Toegevoegde waarde van deal: zat veel vertraging in, lastig om met grondeigenaren stappen te zetten. Deal bedoeld om tot versnelling te komen.
- Kan doorgaans als gemeentelijk projectontwikkeling worden verder gebracht
- Toegevoegde waarde tafel: bijv koppeling met verduurzamingsambitie nabijgelegen gebouwde omgeving, coöperaties, participatie / deelname 50% klimaatakkoord.

Voor locatie Uitbreiding Nieuwe Waterweg is door de grondeigenaren en initiatiefnemer recent een handtekening gezet. Voor locatie Charloisse Poort is vertraging ontstaan daar de private grondeigenaar heeft besloten geen windmolen op zijn terrein te realiseren. Daarom moet nu opnieuw gekeken worden naar het naastgelegen gebied (grond in eigendom van gemeente Rotterdam).

Welke partijen nemen deel, welke partij trekt, wat brengen partijen in

De betrokken partijen verschillen per windpark. Voor iedere locatie (met uitzondering van Charloisse Poort is een regieteam ingericht waarin naast de gemeente ook de grondeigenaren en (indien reeds aangewezen) de initiatiefnemer deelnemen. Gemeentelijke projectmanagers zijn Maarten de Gaaij (drie van de vier projecten) en Gijs Woldring (Charloisse Poort).

Wat is de planning (concrete tussenstappen/ -resultaten voor dit jaar)

Zie voorgaand.

Welke issues zijn er, wat is er nodig om voortgang te boeken

Zie voorgaand. Voor locatie Charloisse Poort is het onzeker of het tot een handtekening komt in 2020.

#39 Klimaatdeal Schone Energie. Penvoerder: Gerard Harder
Ketenstimulatie van elektriciteit uit wind op zee
Wat houdt de klimaatdeal in, wat wilden we bereiken

Koppeling tussen vraag en aanbod versterken door:

- kennis en informatie verzamelen over afstemming van vraag en aanbod tbv elektrificatie/vraagstimulering en deze overbrengen naar betrokken stakeholders tbv beleidskeuzen (o.a. richting Rijksoverheid);
- positioneren van de regio Rotterdam en haar sleutelrol ('Rotterdam als koploper' en 'Nieuwe industrie aan kust heeft elektronen nodig'); en
- koppelen van de visie aan de plannen van bedrijven en industrie (elektrificatie, verwachte groei vraag naar groene stroom en groene waterstof).

Waar staan we ten opzichte van het beoogde resultaat van de deal

- Achtergrond: de windsector is klaar voor bouwen van parken, maar kan sneller dan door ministerie aangegeven, mits zekerheden worden geboden aan de afname/vraagkant (naast borging Klimaatakkoord, ook uitwerken van extra 3-4GW offshore windenergie na 2030, o.a. tbv electrolyzers voor groene waterstof); Tijdige elektrificatie van de industrie door tijdige en toegesneden vraagstimuleringsbeleid (e-boilers, warmtepompen, procesvernieuwing, electrolyse) moet worden bevorderd door het klaarzetten van beleidsinstrumenten en het jaarlijks monitoren van de business case parameters van zowel de industrie als afnemende partij als de windsector als aanbodpartij. O.a. beleidsaanpassingen bij tenders WoZ vanuit EZK spelen aan de aanbodzijde een belangrijke rol (veilen niet op korte termijn, wel 'smart' maken van de vergelijkende toets). Dit geldt ook voor het tijdige creëren van regulatorische zekerheid voor (net) aansluiting: Netverzwaring van de elektrische infrastructuur (TenneT/Stedin), dus ook rechtstreekse aansluiting op industriële clusters. Binnen het huidige regulatorisch kader kan dat alleen plaatsvinden op basis van concrete vraag van afnemers. Hier moet juist op vooruit gelopen worden. Daarom sluiten we aan bij de oproep van Stichting Natuur en Milieu en ondertekende partijen: We roepen de overheid op om regie te nemen en ervoor te zorgen dat er duidelijkheid komt wanneer welke infrastructuur waar beschikbaar is tussen nu en 2030, met een doorkijk naar 2050 en daarbij de wettelijke kaders voor netbeheer te verruimen zodat er vooruitlopend op de elektrificatieprojecten de benodigde infrastructuur kan worden aangelegd.
  - Andere actielijnen liggen op het terrein van de nettarifering. Niet op korte termijn direct koppelen in tenders aan industriële afnemers als voorwaarde: te beperkend voor de marktwerking. Het is van belang om P2Heat en P2Hydrogen in balans te ontwikkelen. De multidisciplinaire werkgroep P2H en het initiatief Platform Wind-Meets-Industry (kick off 1 juli 2020) zijn bezig met het uitwerken van de verschillende actielijnen;
  - Belang van Rotterdamse regio om Offshore cluster te versterken. Wens is dat industrie gaat vragen om groene stroom. Laat een business case (25 jaar) zien: bijvoorbeeld een referentieproject voor een stoomboiler (druk 16 bar stoom) van 30 MWth, met uitleg van de verschillende 'knoppen', zowel voor de aanbodkant (de hernieuwbare E) als de vraagkant (de industrietoepassing):
    - Referentieproject: een op aardgas gestookte boiler;
    - Alternatief 1: een elektrische boiler, op hernieuwbare elektriciteit;
    - Alternatief 2: een combinatie gas/hernieuwbare elektriciteit;
  - Meerwaarde tafel: Breder verankeren en verhaal vertellen. Komen tot een Position Paper. Als Rotterdamse regio laten zien dat we klaar zijn. Moet landen in voorwaarden van EZK bij uitrol van offshore wind. Leg de koppeling met de werkgroep P2H en het Platform Wind-Meets-Industry.
- De deal verloopt vooralsnog zoals beschreven. Zie ook kopje Planning.

Welke partijen nemen deel, welke partij trekt, wat brengen partijen in

Voor deze deal is een kernteam aan de slag bestaande uit:

- Eneco (Gerard Harder en Wiert Jan de Raaf)

- Havenbedrijf (Wilco van der Lans)
- Gemeente Rotterdam (Timon Vervoorn, Babet van der Giesen en Hans Kursten)
- Van Oord (Dirk Katteler)

Dit kernteam overlegt ca. één keer per maand en bespreekt daarin de voortgang en actiepunten. Daarnaast vindt er overleg plaats met de tafel H&I. Wiert Jan de Raaf neemt ook deel aan deze tafel. Binnen de laatste tafelbijeenkomst van H&I heeft Stichting Natuur en Milieu een manifest ingebracht over hetzelfde thema; de koppeling tussen vraag en aanbod. De tafeldeelnemers van H&I onderschrijven dit manifest, maar benadrukken dat er een kans ligt om te komen tot een gezamenlijk, integraal verhaal. Deze deal kan daarin mogelijk een rol spelen, maar moet nog uitgewerkt worden.

Wat is de planning (concrete tussenstappen/ -resultaten voor dit jaar)

Concrete resultaten 2020: Voor de zomer komen tot een gedeelde position paper waarin het verhaal verteld wordt en als basis kan dienen voor verschillende communicatie- en lobbyactiviteiten.

Op 9 juni vond de eerste werksessie plaats van het Platform Wind-Meets-Industry. Deelnemers waren NWEA/VEMW/E-ned/TKI. Er zijn vier actielijnen geïdentificeerd die na de formele kick off op 1 juli 2020 uitgewerkt moeten worden tot concrete beleidsaanbevelingen. Dit congres is door Corona niet doorgegaan. De Klimaatdeal Schone Energie van het Klimaatakkoord Rotterdam kan hierbij aansluiten. Dit geldt ook voor de Klimaatdeal H&I.

Welke issues zijn er, wat is er nodig om voortgang te boeken

Zie voorgaand. Koppeling met tafel H&I kan nog geïntensiveerd worden.

#40 Klimaatdeal Schone Energie. Penvoerder: Timon Vervoorn
Aanlanding van elektriciteit uit wind op zee
Wat houdt de klimaatdeal in, wat wilden we bereiken

- Coördinatie op de realisatie van aanlandingen in het havengebied ná 2030 vanuit de regio.
- Gezamenlijke lobby-agenda vanuit regionale partijen richting met name rijksoverheid.
- Tweede potentiële aanlandingsite (windpark IJmuiden Ver Beta) verzilveren.

Waar staan we ten opzichte van het beoogde resultaat van de deal

- Onderdeel van / verbonden met deal #39.
- Lopend traject Tennet en EZK > 2e aanlanding Maasvlakte II gaat komen als regio-advies opgevolgd wordt (IJmuiden Ver Beta). In september 2020 komt er een regio-advies vanuit regio (publieke partijen) naar het Rijk. Dit advies zal gaan over de exacte locatie op Maasvlakte II. Op 4 juni jongstleden is middels een persbericht Autonomoos traject.
- Toegevoegde waarde van deze deal ligt echter in de koppeling met de uitkomsten van deal #39. Ook zijn er andere ontwikkelingen waar deze deal een rol in kan gaan spelen: 1) Conversie naar waterstof t.b.v. groene waterstofeconomie, 2) Koppeling met waterstofeconomie, 3) Hoe realiseren we op termijn een derde aanlanding?
- In strikte zin is deze deal waarschijnlijk dit najaar ingevuld.

Welke partijen nemen deel, welke partij trekt, wat brengen partijen in

Verschillende partijen zijn bij dit dossier betrokken. Vanuit deze deal is op dit moment de gemeente Rotterdam (Timon Vervoorn) betrokken. Bespreekpunt is hoe we met andere partijen (zoals HBR, NWEA) deze deal kunnen benutten voor nieuwe kansen rondom de waterstofontwikkelingen en een eventuele derde aanlanding op termijn.

Wat is de planning (concrete tussenstappen/ -resultaten voor dit jaar)

Zie voorgaand.

Welke issues zijn er, wat is er nodig om voortgang te boeken

Zie voorgaand. Aandachtspunt is de rol die deze deal kan spelen voor nieuwe kansen rondom de waterstofontwikkelingen en een eventuele derde aanlanding op termijn.

#41 Klimaatdeal Schone Energie. Penvoerder: Lex Keijser
Zonne-energie in next generation woonwijk Prinsenland – Het Lage Land
Wat houdt de klimaatdeal in, wat wilden we bereiken

- Gezamenlijk met verschillende partners uit de wijk opzetten van een modulair opgebouwd energiesysteem, gebaseerd op lokaal opgewekte schone energie in de wijken Prinsenland en Het Lage Land.
- De aanpak voorziet in gefaseerde uitrol van verschillende vormen van opwek zonne-energie (eventueel in combinatie met windenergie), zoals op daken én gevels of op fietspaden, het toepassen van verschillende opslagmogelijkheden, zoals buurtaccu's, autoaccu's, waterstof etc. en alternatieve distributie via smart grids, die bijvoorbeeld gebaseerd zijn op innovatieve technologieën, zoals blockchain technologie.
- Opschalen met als ambitie dat de wijk in 2030 in tenminste 50% van de elektriciteitsvraag zelf kan voorzien.
- Leereffecten delen met de verschillende samenwerkingspartners in Rotterdam, zodat grootschalige opschaling in andere wijken van Rotterdam kan plaatsvinden.

Waar staan we ten opzichte van het beoogde resultaat van de deal

Deze deal is gereedgekomen op 29 oktober 2019.

Vanaf oktober 2019 is in opdracht van en met de gemeente hard gewerkt aan het opstellen van een 'Vergezicht electriciteitsneutraal Prinsenland' om een totaalplaatje rond de mogelijkheden voor opwekking, distributie, opslag en verbruik op te stellen. Dit rapport (oplevering januari 2020) geeft een goede indicatie hoeveel elektriciteit opgewekt kan worden, hoe deze elektriciteit naar de desbetreffende huishoudens en utiliteitsgebouwen getransporteerd kan worden, en hoeveel opslagcapaciteit er nodig is om het lokale verbruik van de elektriciteit in de wijken Prinsenland en Het Lage Land zo hoog mogelijk te krijgen.

Het rapport is besproken met Woonstad en Stedin om vervolgens in gezamenlijkheid te verkennen op welke manier invulling kan worden gegeven aan de vervolgstappen. Tijdens deze verkenning in de bijeenkomst van de Klimaattafel Schone energie op 31 januari 2020 is afgesproken, dat:

- A. Consortia georganiseerd gaan worden, die in 2 of 3 gebieden in beide wijken experimenten of pilots gaan realiseren, gericht op innovatieve opwek van zonne-energie en kleinschalige windenergie inclusief de opslag en distributie van de opgewekte elektriciteit.
- B. Bij nadere uitwerking van het voorstel om consortia de gelegenheid te geven tot het uitvoeren van experimenten en pilots dit niet betekent dat lopende projecten/acties gestopt worden. Alles wat reeds in voorbereiding is of voor later gepland staat aan energietransitie projecten (zoals zonnepanelen op daken, isolatie projecten, aansluiten op warmtenet etc.) wordt gewoon uitgevoerd.

De verdere aanpak voor realisatie van deze Klimaatdeal voorziet in het oprichten vóór de zomer 2020 van een kleine en slagvaardige projectorganisatie, die de volgende resultaten zal opleveren:

1. Vormgeven en vaststellen van 2 of 3 zo groot mogelijke deelgebieden in de wijken Prinsenland en Het Lage Land, waarin combinaties van experimenten en pilots worden uitgevoerd voor de opwek van zonne-energie door verschillende bedrijven, die zullen samenwerken in de vorm van een consortium per aangewezen gebied, dan wel afzonderlijke opdrachten zullen uitvoeren.
2. De realisatie van een Marktconsultatie gericht op de selectie van één consortium per gebied met één of meerdere business cases per gebied. Mogelijk gekoppeld aan een prijs per gebied aan een consortium op grond van een beoordeling van hun business case(s) voor de op te zetten experimenten en pilots in dat gebied.

Doel- en subdoelstellingen van de Marktconsultatie

Organiseren van consortia (bv bestaande uit een relatief grote partij samen met een aantal kleinere innovatieve partijen), die in 2 of 3 gebieden in de Next Generation Woonwijken Prinsenland & Het Lage Land pilots en/of experimenten gaan realiseren, gericht op opwek van zonne-energie en kleinschalige windenergie, inclusief de opslag en distributie van de opgewekte elektriciteit.

Concreet komt deze hoofddoelstelling neer op de volgende subdoelstellingen:

- i. Partijen met kennis van en ervaring met de ontwikkeling van opwek, opslag en distributie van zonne-energie bij elkaar brengen;
- ii. Samenwerking gericht op een integrale aanpak per aan te wijzen gebied initiëren;
- iii. Sturen op het benoemen van een trekker per consortium;
- iv. Faciliteren in de vorming van business-cases

Naast de inzet op (innovatieve) opwek van zonne-energie op daken zal in de wijken tevens worden ingezet op de ontwikkeling van opwek van zonne-energie tegen gevels en op fiets- en wandelpaden. Hiervoor wordt ook gewerkt aan de ontwikkeling van extra inventarisatie instrumentarium voor de ontwikkeling van zonne-energie op gevels. Met het bedrijf Sobolt wordt een pilot gestart, die zich richt op gevelscans om zowel de zonpotentie als isolatiepotentie in beeld te brengen. Daarvoor zal o.a. vastgoed van Woonstad en de gemeente worden gebruikt, alsmede een aantal private grondgebonden woningen. Het doel van deze pilot is dat de scans bruikbare informatie opleveren over de zonne-energie opbrengst van gevels van de gescande gebouwen, in combinatie met gegevens over de mogelijke isolatie opbrengst. Tevens kan met deze pilot de scan zelf worden verbeterd, waardoor het instrument nog effectiever kan worden ingezet voor de uitrol naar andere wijken.

Bij uitvoering van deze aanpak worden dus niet alleen innovatieve toepassingen in de praktijk getest, maar kan met de opgedane ervaringen tevens sneller en effectiever worden uitgerold naar grootschalige opwek van zonne-energie in heel Rotterdam.

Welke partijen nemen deel, welke partij trekt, wat brengen partijen in

Gemeente Rotterdam en Woonstad Rotterdam zijn de trekkers van deze Klimaatdeal, die in samenwerking met Stedin, de eerste stappen zetten om tot daadwerkelijke realisatie – samen met andere partijen - van deze Klimaatdeal te komen.

- Gemeente Rotterdam (Lex Keijser, Tessa Vreeken)
- Woonstad Rotterdam (Erik Hoeflaak, Caroline Kroes)
- Stedin (Martijn van der Steen, Marieke van de Blaak)

Op korte termijn zullen andere partijen benaderd worden om deel te nemen aan (onderdelen) van de projectorganisatie, zoals:

Alex energie cooperatie

Green business club

Havensteder

Kopersverenigingen/VvE's

NB. De tafel Gebouwde omgeving heeft (vooralsnog) geen rol in deze klimaatdeal.

Wat is de planning (concrete tussenstappen/ -resultaten voor dit jaar)

- In juni/juli 2020 vindt selectie plaats van een marktpartij, die ondersteuning zal leveren aan de projectorganisatie o.a. gericht op verdere uitwerking (concretisering) van de aanpak per fase en het verrichten van alle noodzakelijke administratieve, secretariële en logistieke handelingen voor een optimaal functioneren van de projectorganisatie.
- Juli 2020 inrichten projectorganisatie
- Augustus 2020 start proces Marktconsultatie
- 1 November 2020 oplevering resultaten Marktconsultatie

Welke issues zijn er, wat is er nodig om voortgang te boeken

Op dit moment zijn (nog) geen obstakels voorzien, maar deze kunnen zich wellicht voordoen na start van het proces Marktconsultatie.

Door de complexiteit van het proces, kan de relatief korte periode voor oplevering van de resultaten Marktconsultatie wellicht een obstakel gaan vormen.

#42 Klimaatdeal Schone Energie. Penvoerder: Lex Keijser**Parkeerterreinen overkappen met zonnedaken****Wat houdt de klimaatdeal in, wat wilden we bereiken**

- Uitvoeren van marktconsultatie en vooronderzoek.
- Aanbesteden van het overkappen van de eerste tranche van parkeerterreinen in eigendom van de gemeente Rotterdam met zonnedaken.
- Opschalen, met als ambitie dat we in 2030 met behulp van parkeerterreinen ca. 100 MWp aan opgesteld vermogen gaan realiseren, waarbij we ook gebruik maken van innovatieve opslag en distributie van opgewekte zonne-energie.
- Leereffecten - bij de ontwikkeling van opwek, opslag en distributie (smart grids) van zonne-energie - delen met de verschillende samenwerkingspartners in Rotterdam, zodat grootschalige opschaling in andere wijken van Rotterdam kan plaatsvinden.

Waar staan we ten opzichte van het beoogde resultaat van de deal

De Marktconsultatie is uitgevoerd en vanuit de markt wordt aangegeven dat de business-case haalbaar is mits, afhankelijk van de afmeting en andere lokale condities, rekening wordt gehouden met voldoende lange exploitatietermijnen. Marktpartijen geven tevens aan dat een SDE++ subsidie noodzakelijk is voor de Business-case. Optimalisatie van de Business-case kan - naast een langere exploitatietermijn - verkregen worden door kostenreductie in het ontwerp en mogelijkheden van stroomverkoop en/of opslag achter de meter.

Het vinden van geschikte locaties in bezit van de gemeente vergt meer afstemming gelet op de langere exploitatietermijnen en de verschillende ruimtelijke plannen (concreet of minder concreet).

Bijsturing is nodig d.m.v. nader overleg binnen de gemeente met de verschillende afdelingen.

Op basis van oppervlakte en de zonpotenties is een lijst van potentiële locaties in bezit van de gemeente opgesteld. Deze locaties worden de komende tijd met de verschillende afdelingen besproken en moet uitmonden in concrete locaties die intern (bestuurlijk) zullen worden vastgelegd. Aansluitend zal een aanbestedingsprocedure worden gestart.

Afgezien van het voorbereiden en uitvoeren van een Marktconsultatie ter voorbereiding van een aanbesteding t.b.v. eigen parkeerterreinen, werkt de gemeente Rotterdam samen met het bedrijf Sobolt en de Provincie Noord-Holland bij de ontwikkeling van een interactieve online parkeerterreinen tool. Deze tool kan gebruikt worden door eigenaren van parkeerterreinen, projectontwikkelaars en overige potentiële initiatiefnemers t.b.v. het analyseren van de potentie én haalbaarheid voor het overkappen van parkeerterreinen. Met de ontwikkeling van deze tool beoogt de gemeente Rotterdam potentiële initiatiefnemers te motiveren tot en te ondersteunen bij het noodzakelijke vooronderzoek gericht op eventuele realisatie van zonnedaken.

Welke partijen nemen deel, welke partij trekt, wat brengen partijen in

De belangrijkste partij in deze fase is de Gemeente Rotterdam (Lex Keijser, trekker) in samenwerking met Stedin.

In 2^e instantie zullen andere vastgoed eigenaren (anders dan de gemeente) van parkeerterreinen hopelijk geïnteresseerd raken in het overkappen van parkeerterreinen met zonnedaken.

Rollen:

De Gemeente Rotterdam heeft een initiërende en regisserende rol bij de voorbereiding en uitvoering van de (eerste) aanbestedingsprocedure. Na gunning heeft de gemeente een initiërende en verbindende rol bij de opschaling naar andere parkeerterreinen in Rotterdam.

De rol van Stedin:

- Waarborgen dat het elektriciteitsnet alle (extra) benodigde energie vanuit deze locaties kan transporteren.
- De impact analyseren van de ontwikkelingen in de laadinfrastructuur op de elektriciteitsnetten.

- Delen van lessen, kennis en ervaring rondom de effecten van zon-opwek en mobiliteit op de energie infrastructuur.

Als de aanbesteding positieve resultaten oplevert, wil de gemeente de aanpak graag delen met andere partijen. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan:

- Q-Park
- Havenbedrijf
- Winkelketens en Winkeliersverenigingen
- Parkmanagement van bedrijventerreinen
- Bedrijven gespecialiseerd in opslag van electriciteit
- ELAAD

Wat is de planning (concrete tussenstappen/ -resultaten voor dit jaar)

- In september 2020 zal door de gemeente bekend worden gemaakt, welke parkeerterreinen zullen worden meegenomen bij de (eerste) aanbestedingsprocedure voor het overkappen van gemeentelijke parkeerterreinen.
- In september 2020 zal tevens de interactieve parkeertool op internet live gaan om alle andere (particuliere) initiatieven gericht op het overkappen van parkeerterreinen binnen de gemeentegrenzen te kunnen faciliteren.

Welke issues zijn er, wat is er nodig om voortgang te boeken

- Naast parkeerterreinen in gemeentelijk eigendom zullen ook potentiële locaties moeten worden geïnventariseerd waar de gemeente Rotterdam (indirect) invloed op kan uitoefenen om tot overkapping van parkeerterreinen over te gaan. Het aantal parkeerterreinen in gemeentelijk eigendom, dat op korte termijn niet geblokkeerd wordt door andere gebiedsontwikkelingsplannen, zal namelijk voorlopig beperkt zijn.
- Om meer bekendheid te geven aan de kansen van het overkappen van parkeerterreinen met zonnedaken en bekendheid te geven aan de parkeertool zal uitgebreid gebruik worden gemaakt van de media.

#43 Klimaatdeal Schone Energie. Penvoerder: Arjen Spanjersbergen

Zon op bedrijfsdaken in het stedelijk gebied

Wat houdt de klimaatdeal in, wat wilden we bereiken

- Parkmanagers en ondernemersverenigingen enthousiasmeren en faciliteren, zodanig dat ondernemers en beheerders van bedrijfsdaken worden “ontzorgd” bij het realiseren van zonne-energie.
- Onafhankelijke adviseurs inschakelen die advies geven en de subsidie aanvraag uit handen nemen.
- Op basis van de ervaring die is opgedaan met de aanpak Spaanse Polder & Schiebroek.
- Doel van de klimaatdeal is om alle geschikte daken op bedrijventerreinen te voorzien van zonnepanelen en waar mogelijk op bedrijfsterreinen toepassing van (kleinschalige) windenergie.

Waar staan we ten opzichte van het beoogde resultaat van de deal

Aangepakt zijn de bedrijfsterreinen Gadering en Stadionpark. Per 1 januari is op 2 bedrijventerreinen (Gadering en Stadionweg) het project gestart “aanpak duurzamen bedrijventerreinen”. Zon is hier een onderdeel van. Alle ondernemers worden hierbij gesproken krijgen een intake, hieruit volgen duurzame maatregelen, waarbij zonnepanelen 1 optie is. Het traject ligt nu even stil, omdat we niet met meerdere ondernemers bijeen kunnen komen om ze te informeren.

De uitvoering van de deal loopt enige vertraging op vanwege de beperkte mogelijkheden om met ondernemers te overleggen. Eind juni wordt de inventarisatie voor de twee bedrijventerreinen opgeleverd.

Voor de aanpak Verduurzaming Bedrijventerreinen is een nieuwe deal in voorbereiding. Deze nieuwe deal start op dezelfde terreinen als deze deal. De deelnemende partijen zijn echter verschillend. Bekeken kan worden of vanaf september de voortgang van deze twee deals samen kan worden genomen.

Welke partijen nemen deel, welke partij trekt, wat brengen partijen in

Gemeente Rotterdam, Parkmanagers, Econnetic, en de ondernemersverenigingen Gadering en Stadionpark nemen actief deel.

- Gemeente Rotterdam
- Econnetic, zon advies; DZP, parkmanagement
- Ondernemersvereniging Gadering
- Ondernemersvereniging Stadionpark

DZP en Econnetic voeren in opdracht van de gemeente dit traject uit.

Wat is de planning (concrete tussenstappen/ -resultaten voor dit jaar)

Tijdspad: welke stappen zullen in 2020 worden gezet, welke mijlpalen willen partijen bereiken?

Inventarisatie gereed in juli.

September benaderen ondernemers en werken aan businesscases.

December overzicht van uit te voeren cases.

In het laatste kwartaal bepalen of de aanpak kan worden uitgebreid naar nieuwe bedrijventerreinen.

Welke issues zijn er, wat is er nodig om voortgang te boeken

De investeringsbereidheid voor duurzame maatregelen is bij veel ondernemers afgenomen. Het is nu nog niet duidelijk welk effect dit heeft op het aantal deelnemende bedrijven. De huidige situatie zorgt dat de planning vertraging oploopt. De investeringsbereidheid voor duurzame maatregelen is bij veel ondernemers afgenomen. Het is nu nog niet duidelijk welk effect dit heeft op het aantal deelnemende bedrijven.

#44 Klimaatdeal Schone Energie. Penvoerder: Nicolien Wirschell

Zon op daken van woningen

Wat houdt de klimaatdeal in, wat wilden we bereiken

Pilot uitvoeren gericht op:

- Zon op daken realiseren door de oprichting van energiecoöperaties.
- Woningcorporaties en VVE's daarin een (aanjagende) rol geven.
- Industriële renovatiepakketten (geïntegreerde dakisolatie met zonnepanelen) ontwikkelen die op een kostenefficiënte wijze zowel energiebesparing als schone energie-opwek mogelijk maakt.

De inzichten uit de pilot moeten mogelijk maken dat er een standaardaanpak ontstaat die gemeentebreed leidt tot meer energiecoöperaties die werken aan meer energiebesparing en opwek van schone energie.

Waar staan we ten opzichte van het beoogde resultaat van de deal

Deze deal sluit aan bij de gebiedsaanpak van het aardgasvrij maken van 5 wijken in Rotterdam. Voor de uitrol in de vervolgfase zijn nog 6 wijken kandidaat. De energiecoöperaties waarin huurders deelnemen krijgen een belangrijke rol in de uitvoering. Er is een aparte klimaatdeal in ontwikkeling die zich richt op het faciliteren van energiecoöperaties. Deze bestaande klimaatdeal #44 kan daarom een andere focus krijgen. Dit wordt nu uitgewerkt.

Welke partijen nemen deel, welke partij trekt, wat brengen partijen in

PM

Wat is de planning (concrete tussenstappen/ -resultaten voor dit jaar)

PM

Welke issues zijn er, wat is er nodig om voortgang te boeken

PM